

Порсюрова І.П.

ЕМІСІЙНІ ВИТРАТИ: ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах цифрової трансформації на сучасному фондовому ринку збільшуються обсяги здійснених операцій із цінними паперами суб'єктів господарювання. Підприємства, що здійснюють операції з цінними паперами для підвищення конкурентоспроможності на організованому ринку повинні мати ефективну облікову систему, яка змінюється під впливом діджиталізації.

Моніторинг можливих операцій підприємства з акціями власної емісії та дослідження частоти їх здійснення дозволили виявити, що в обліковій системі підприємства найчастіше відображаються операції, які пов'язані з їх випуском (первинне розміщення або додаткова емісія), оплатою придбаних акцій, викупом з метою анулювання чи перепродажу, виконанням зобов'язань за нарахованими дивідендами тощо. Необхідно зазначити, що облік операцій первинного розміщення та повторної емісії акцій суттєво не відрізняється, за виключенням того, що первинному розміщенню передують складний етап створення та державної реєстрації акціонерного підприємства, який супроводжується емісійними витратами підприємства на оплату послуг сторонніх організацій, що призводять до збільшення (зменшення) величини його власного капіталу.

Актуалізується проблематика відображення в обліку емісійних витрат в теоретичній та практичній площинах. Як правило, здійснення операцій з емісії та реєстрації акцій, пов'язано з такими витратами як:

- оплата послуг реєстратора;
- оплата послуг аудиторів;
- оплата послуг фінансових посередників;
- витрати на оплату державного мита при реєстрації емісії (0,1 % номінальної вартості запланованого обсягу емісії);
- оплата послуг незалежного реєстратора;
- витрати на рекламу та друкування інформації про емісію (проспекту) нової емісії [5, с. 45].

Зазвичай ці витрати на практиці відображаються на субрахунку 952 «Інші фінансові витрати», на якому відповідно до Інструкції [8] ведеться облік витрат, пов'язаних з випуском, утриманням та обігом власних цінних паперів; нарахуванням відсотків за договорами кредитування (крім банківських кредитів), фінансової оренди тощо.

Аналогічної думки дотримується і Грачова Р., яка також пропонує відображати витрати, що виникають у підприємства під час емісії та обігу акцій, на субрахунку 952 «Інші фінансові витрати» [2, с. 70]. В той же час Войнаренко М.П., Мошенський С.З та Пономарьова Н.А. [1, с. 100] пропонують розподіляти витрати на витрати на організацію випуску акцій та витрати на забезпечення функціонування акціонерного капіталу, і вести облік першої групи витрат на субрахунку 392 «Витрати на випуск цінних паперів», здійснюючи запис: Дебет 392 «Витрати на випуск цінних паперів» та Кредит 377 «Розрахунки з іншими дебіторами».

Деяко інакшої думки інші науковці. Так, Кушина О. вважає, що витрати, які виникають під час емісії акцій призводять до зменшення власного капіталу підприємства, тому їх доцільно відображати шляхом зменшення емісійного доходу [6], а Золотухін О. пов'язує результат операції емісії та реєстрації акцій (збільшення або зменшення величини власного капіталу) з витратами на їх здійснення і пропонує витрати, що виникають за цими операціями, відображати шляхом зменшення додатково вкладеного капіталу, а за його відсутності – зменшення нерозподіленого прибутку (збільшенням непокритого збитку) [3, с. 22].

Орлов І.В. пропонує вести облік витрат, пов'язаних з емісією та введенням в обіг власних цінних паперів, на додатково відкритому рахунку 952 «Реєстраційні витрати», а інші фінансові витрати обліковувати на новому субрахунку 953 «Інші фінансові витрати» [7].

Підтримуючи І.В. Орлова [7] та ґрунтуючись на власні пропозиції [4, с. 86], вважаємо, що для обліку витрат, пов'язаних з емісією та реєстрацією акцій, доцільно використовувати рекомендований субрахунок другого порядку 952 «Витрати на емісію та реєстрацію цінних паперів», який буде кореспондувати з Кредитом рахунків 685 «Розрахунки з іншими кредиторами», 377 «Розрахунки з іншими

дебіторами». Внесені пропозиції сприятимуть оновленню підходів до відображення в обліку операцій з акціями власної емісії в частині відображення витрат на емісію та реєстрацію акцій, і дозволять формувати відповідні інформаційні масиви для обґрунтування ефективних управлінських рішень щодо подальшого здійснення операцій з акціями власної емісії.

Література:

1. Войнаренко М. П., Мошенський С. З., Пономарьова Н. А. Корпоративні цінні папери: обліково фінансовий аспект: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2006. 260 с.
2. Грачова Р. Інвестиції в капітал. Бухгалтерський облік. Львів: Бібліотека «Дебету-Кредиту», 2001. 130 с.
3. Золотухін О. Облік операцій з розміщення акцій. *Баланс*. 2011. № 4. С. 22 – 28.
4. Кащена Н. Б., Порсюрова І. П. Операції підприємства з цінними паперами: організаційно-методичні аспекти обліку, аналізу і аудиту: монографія. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 355 с.
5. Кащена Н. Б., Порсюрова І. П. Відображення в обліку витрат на емісію та реєстрацію акцій. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні*: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., 31 травня – 1 червня 2018р. Тернопіль: Крок, 2018. С. 45–47.
6. Кушина О.Б., Тарасова Н.М. Акції та частки: обліковий портрет у правовому інтер'єрі: збірник систематизованого законодавства. Київ: Бліц-Інформ, 2011. Вип. 3. 92 с.
7. Орлов І. В. Облік і контроль операцій з цінними паперами: теорія, методика, практика: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04 / Нац. наук. центр «Ін-т аграр. Економіки» УААН. Київ, 2005. 22 с.
8. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Інструкція про застосування від 30.11.1999 № 291 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 25.04.3023).